

Süni intellektin Azərbaycan modeli: uğurlar, risklər və perspektivlər

Süni intellekt dünyada texnoloji inkişafın əsas istiqamətlərindən birinə çevrildiyi kimi, Azərbaycanda da bu sahəyə diqqət son illərdə xeyli artıb. Dövlət idarəçiliyi, sosial xidmətlər, bank sektoru, təhsil, hətta media və logistika kimi sahələrdə süni intellekt alətləri artıq real tətbiq olunur. Bununla belə, ölkə AI texnologiyalarının tam potensialından istifadə mərhələsinə yeni qədəm qoyur və hazırkı vəziyyət həm irəliləyişləri, həm də həllini gözləyən çətinlikləri üzə çıxarır. SİA mövzu ilə bağlı araşırma aparıb.

Azərbaycanda süni intellektin tətbiqi: ümumi mənzərə dövlət siyasəti və rəqəmsal kurs

Rəqəmsal transformasiya dövlət strateji sənədlərində prioritet kimi müəyyənləşdirilib. “Rəqəmsal transformasiya konsepsiyası” və “2024–2030 Rəqəmsal İnkişaf Strategiyası”nda süni intellektin idarəetmədə, xidmət sistemində, təhlükəsizlikdə və iqtisadi sahələrdə tətbiqi istiqamətləri dəqiq şəkildə göstərilir. Rəqəmsal inkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi bu sahədə koordinasiyaedici qurum rolunu oynayır.

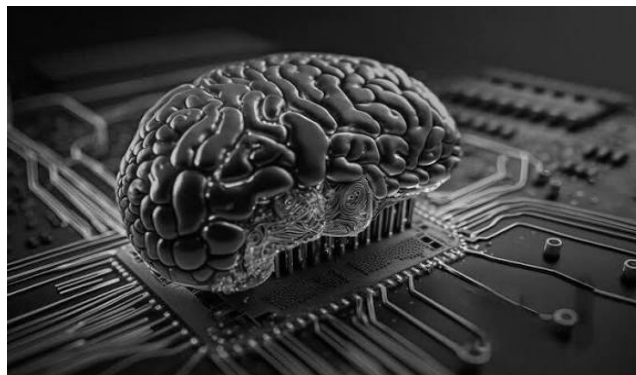
Dövlət xidmətlərində real tətbiqlər

ASAN və DOST sistemlərində sənədlərin tanınması,

vətəndaş sorğularının avtomatik təsnifatı və identifikasiya proseslərində süni intellektdən aktiv şəkildə istifadə olunur. Nəqliyyat və təhlükəsizlik kameraları da obyekt tanıma və davranış analitikasına əsaslanan süni intellekt modulları ilə təchiz edilir.

Təhsil və tədqiqat sahəsində dinamika

ADA, BDU, UNEC, Azərbaycan Texniki Universiteti kimi ali məktəblərdə süni intellekt ixtisasları və laboratoriyaları fəaliyyət göstərir. Startap ekosistemi genişlənir: səs tanıma, tibbi görüntülərin analizi, logistika optimizasiyası kimi istiqamətlərdə yerli layihələr meydana çıxır. Lakin fundamental elmi tədqiqatların sayı hələ də tələb olunan səviyyədə deyil.

Özəl sektorun rolu

Bank sektoru süni intellektdən ən fəal istifadə edən sahələrdəndir. Kredit risklərinin hesablanması, fırıldaqçılığın aşkarlanması, smart chatbotlar artıq standart həllə çevrilib. Telekom şirkətləri şəbəkə yüklənməsinin proqnozlaşdırılmasında və müştəri xidmətlərində süni intellekt tətbiq edir. E-ticarət və logistika şirkətləri isə tövsiyə sistemləri, marşrut optimizasiyası və tələb proqnozu üçün maşın öyrənməsinə əsaslanan alqoritmlərdən yararlanırlar. Media

sektorunda avtomatik transkripsiya, kontent analizi və xəbər kateqorizasiyası geniş yayılıb.

Səhiyyədə ilkin tətbiqlər

Tibb sahəsində hələ geniş miqyasda olmasa da, radiologiya görüntülərinin analizi, pasiyent axınının idarə olunması və ilkin diaqnostika kimi funksiyalar üçün istifadə edilən sistemlər mövcuddur. E-səhiyyə platformasının modernləşdirilməsi bu istiqamətdə yeni imkanlar açır.

Mövcud çağırışlar

Süni intellektlə bağlı detallı statistika və hesabatların az olması ölkədə ümumi mənzərəni tam qiymətləndirməyi çətinləşdirir. Kadr çatışmazlığı yenə də əsas problemlərdən biridir — AI üzrə ixtisaslaşmış mütəxəssislərin sayına tələbat yüksəkdir. Açıq məlumat bazalarının məhdudluğu, data standartlarının zəif olması innovasiya tempinə təsir göstərir. Əlavə olaraq, süni intellekt etikasına və hüquqi çərçivələr hələ tam formalaşmayıb, bu da tənzimləmə boşluğu yaradır.

Gələcək perspektivlər

Yaxın illərdə süni intellekt üzrə milli strategiyanın qəbul ediləcəyi gözlənilir. Rəqəmsal hökumət, kibertəhlükəsizlik, smart kənd layihələri və sənaye avtomatizasiyası bu texnologiyanın ölkədə daha geniş tətbiqini sürətləndirəcək. Universitetlərin, startapların və dövlət qurumlarının birlikdə yaratdığı ekosistem Azərbaycanda süni intellektin inkişafına real təkan verə bilər.

Ayşən Vəli

www.sesqazeti.az